

MIPASHAHE.

Adui wa haki rushwa adhibitiwe, ni hasara kuzidi kupambana naye

Na Dk Reuben Lumbagala

RUSHWA ina majina mengi utasikia mlungula, kitu kidogo, hongo, chai, chauchau na wapo wanaosema kunjua mkono, laini mchakato na hata zunguka mbuyu.

Kwa ujumla tafsiri ya neno 'rushwa' haibadiliki ni ile ile kutoa fedha au kitu kingine cha thamani hata mwili wa mwanamke ili kupata upendeleo au haki unayoitaka.

Rushwa pia ina maana ya matumizi mabaya ya ofisi kwa maslahi binafsi ambayo leo hali hiyo imekuwa tatizo la kijamii na duniani ambako kila nchi inafanya jitihada zake katika kuipunguza au kuikomesha.

Tanzania si kisiwa, hivyo rushwa inaikabili pia nchi hii na ndiyo maana juhudi mbalimbali zinafanyika kuipunguza au kuimaliza, zikianzishwa taasisi za kuikabili mfano ya Kuzuiia na Kupambana na Rushwa (TAKUKURU), ya Usuluhishi wa Malalamiko ya Kodi

Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, George Simbachawene. **PICHA: MTANDAO**

Halikadhalika wananchi kukosa kabisa miradi ya maendeleo ambayo kama ingetekelezwa ipasavyo, ingeweza kuboresha hali za maisha yao na kuchochea maendeleo na ustawi wa wananchi mijini na vijijini.

Ni muda mwafaka sasa kuhakikisha kuwa katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo, kanuni na sheria zote zinazingatiwa ili kuondoa mianya ya rushwa.

Mathalani, upatikanaji wa mزابوني wa kutekeleza miradi ya maendeleo, apatikane kwa uwazi na akidhi vigezo vyote. Vilevile, hata baada ya kushinda zabuni hiyo, afuate sheria, taratibu na mifumo ya manunuzi kikamilifu katika kutekeleza miradi ili kazi ziakisi thamani ya fedha na wananchi wafurahie ujenzi au jambo linalofanyika.

Kama watendaji hawataziba nyufa kwa kutenda haki kwa wazabuni wanaotekeleza miradi ya maendeleo na kufuatilia ubora wa kazi, ni dhahiri watapatikana wasiokidhi vigezo na hivyo kufanyakazi chini ya viwango na

na rushwa (TAKUKURU), ya Usuluhishi wa Malalamiko ya Kodi (TOST), Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora (CHRAGG).

Ipo methali isemayo "usipoziba ufa utajenga ukuta," ikihimiza kurekebisha na kuondoa kasoro au jambo tangu linapobainika badala ya kuliacha tatizo ku-komaa au kuwa kubwa huku madhara yake yakiwa na athari zaidi.

Aidha, ni methali inamaanisha pia kuacha kudharau jambo dogo, kwani linaweza kuongezeka na kuwa zito au usipozuia mambo madogo yatakuwa makubwa yanayoshindikana baadaye.

Kutokana na uwepo wa rushwa katika maeneo mbalimbali kama vile mahakamani, hospitalini, ofisini, shuleni, vyuoni na ndani ya jamii, ni muhimu kuweka jitihada kubwa katika kuzuia kuliko kupambana kwani gharama za mapambano ni kubwa kuliko za kuzuia.

Vita ya rushwa ni jukumu la kila mwananchi na si serikali peke yake. Ndiyo maana ni muhimu

Ni muda mwa-faka sasa kuhakikisha kuwa katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo, kanuni na sheria zote zinazingatiwa ili kuondoa mianya ya rushwa.

kuunganisha nguvu ya pamoja na taasisi zake kama TAKUKURU, asasi za kiraia na wananchi, ili kupiga hatua kubwa katika vita ya rushwa.

Desemba 4, 2023, akiwa kwenye kongamano la jukwaa la kitaifa la wadau dhidi ya rushwa ikiwa ni sehemu ya maadhimisho ya wiki ya maadili na haki za binadamu, Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, George Simbachawene, anazitaka taasisi zinazohusika kusimamia utawala bora kuzuia zaidi rushwa badala ya kupambana nayo.

Simbachawene anakemea hali iliyopo sasa ya kupambana na rushwa kwenye miradi ya maendeleo badala ya kuzuia ubadhiri-fu na hujuma zisitokee ili kupata thamani ya fedha kwenye miradi hiyo na kuleta tija kwenye maisha ya wananchi.

"Wakati mwingine tunaweka nguvu kubwa na raslimali nyingi

katika kupambana na rushwa wakati ambapo matokeo ya rushwa yanakuwa tayari yame-shatokea na kuleta madhara kwa serikali badala yake tulipaswa kutumia nguvu hiyo hiyo katika kuizulia," anasema Waziri.

Halikadhalika, Simbachawene anarejea kwenye tafiti mbalimbali zilizofanywa nchini kuhusu hali ya utawala bora na kwamba zimebaini kuwa rushwa ni moja ya changamoto katika ufikiwaji wa lengo la serikali la kuleta maendeleo.

Wananchi wanakwama kupata maendeleo katika sekta kama vile maji, afya, elimu na miundombinu.

Kutokana na tafiti kuonyesha rushwa inaathiri ufikiwaji wa maendeleo ya wananchi, hivyo basi ni muhimu kuzuia rushwa ili kuepuka kadhia hii ambayo inaathiri maisha ya wananchi kutokana na miradi kutekelezwa chini ya kiwango.

wasiokidhi vigezo na hivyo kufanyakazi chini ya viwango na itakuwa ni upotevu wa fedha za umma na kuwakosesha wananchi maendeleo.

Ni lazima ieleweke kuwa gharama ya kuzuia rushwa ni ndogo kuliko ya kupambana nayo. Uchaguzi ni wa serikali na Watanzania, kutumia fedha kidogo kuzuia au kutumia gharama kubwa katika mapambano.

Nchi bado ni maskini, bila kuzuia rushwa, wananchi wa chini au maskini ambao ni wengi wataendelea kupata shida kupata haki zao. Kila mwananchi awe wa kipato cha juu, kati au chini anapaswa afurahie kuishi Tanzania kwa kupata haki bila rushwa. Ikumbukwe usipoziba ufa utajenga ukuta, taifa lisifike huko kwenye mapambano ya rushwa taifa linalo nafasi ya kuziba nyufa sasa ili kuokoa mabilioni.

Dk. Reubeni Lumbagala ni Mwalimu Mlali Sekondari, Kongwa-Dodoma. Maoni: 0620 800462.